טשאַרטישער יסוד (ס'איז פֿאַראַן אַזאַ פּראָגע אױך) װיל איך נעמען
אין די װערק פֿון די רוסישע "פֿאָרמאַליסטן", ד.ה. טיניאַנאָװ, שקלאָװסקי,
אײכענבאַום, ראָמאַן יאַקאָבסאָן. דאָס זעט אױס מאָדנע צו אַלעמען,
און אױב אַזױ, קען איך זיך באַגרענעצן מיט דער פּעריאָדע אין פּסח
און פּשט (אַפֿשר נאָך פֿריִער): די װירקונג פֿון דער ייִדישער און
גױישער סבֿיבֿה אין קולטור, אינערלעכע און אױסערלעכע מאָמענטן
פֿון אַנטװיקלונג. ספּעציעל - השפּעה פֿון דער רוסישער פּאָעזיע אױף דער
ייִדישער (~~אױף דעם פֿון דער~~ אפֿשר צו זען [זײַן] פֿאַרגלײַך מיט דער דײַטשישער
השפּעה און מיט דער רוסישער השפּעה אױף [דער] העברעישער פּאָעזיע).
מיר איז אינטערעסאַנט צו װיסן, װי אַזױ האָט די ייִדישע ליטעראַטור זיך אָפּגערופֿן
אױף די געשעענישן אין דער געשיכטע און קולטור. פֿון דער אַנדערער זײַט קען מען
דאָס פֿאָרמולירן אַזױ: גענעזיס און עװאָלוציע פֿון דעם ייִדישן מאָדערניזם אינעם
קאָנטעקסט פֿון אַלגעמײנער ליטעראַטור-אַנטװיקלונג. (דאָס איז די דרײסטע געדאַנק. נאָר
איך'ל מאַכן דאָס מער קאָנקרעט און פּרטימדיק). לאָז מיר, ביטע, װיסן, װאָס
מײנסטו ~~אַ~~ װעגן דעם, און װאָס װאָלסטו געװאָלט האָבן װי אַ טעמע פֿאַר דײַן אַספּיראַנט.
די לעצטע בקשה מײַנע איז אַזױ: קען זײַן, אַז איך'ל פֿאָרן קײן טאָראָנטאָ,
קאַנאַדע, סוף יאָר (ס'איז נאָך ניט קלאָר, מען). איך'ל זײַן דאָרטן (אױב יאָ) דרײַ-
פֿיר טעג, און אַמאָל דעם װיל איך פֿאַרברענגען אױך 3-4 טעג אין מאָנטרעאַל.
יהודה עלבערג האָט מיר אַמאָל צוגעזאָגט אײַנאָרדענען אַ לעקציע דאָרטן,
אָבער איך האָב פֿאַרלױרן זײַן אַדרעס און טעלעפֿאָן. אױב דו האָסט אים,
שיק מיר, ביטע. אפֿשר קענסטו נאָך עמעצן, צו װעמען איך קען
זיך װענדן מיט אַזאַ פֿאָרשלאָג - צו געבן אַ לעקציע (אױף ייִדיש צי אױף
ענגליש) װעגן דער ייִדישער קולטור אין סאָװעטן-פֿאַרבאַנד. אױב יאָ,
שרײַב מיר, ביטע. איך מער איבער דעם אַדרעס, װוּהין דו קענסט מיר
שרײַבן:
Daniel Rothstein, Coudert Brothers, Moscow office
200 Park Ave, ~~Moscow~~ New York, N.Y.
אַזױ דײַן בריװ װעט דערגײן צו מיר פֿאַר אַ װאָך.
דײַן צװײטן בוך האָב איך נאָך ניט באַקומען, נאָר איך האָף.
זײַ געזונט און איבער אַ גרױס שײנעם אין אַרעלעך.
דײַן מישע קרוטיקאָװ

②

איך האָב געקראָגן COMMENTARY מיט מײַן בריוו און דײַן ענטפֿער.
צום באַדויערן דאַרף איך צושטיין, אַז דו ביסט גערעכט, און איצט זע איך מער
ניט קיינע אויסזיכטן דאָ פֿאַר ~~ייִדישער קולטורעלער אַרבעט~~ אַנטוויקלען ייִדישער
קולטור. ס'גלייבט אַ סך אַרבעט פֿאַר די "קולטורעלע פֿונקציאָנערן", וועלכע
קריגן געהאַלט פֿאַר קאָנקרעטע טעטיקייט - לערנען עבריט, אײַנאָרדענונג א.א.וו.
נאָר זעלבשטענדיקע און שעפֿערישע קולטור ווערט ניט אָנגעשטיין. וואָס טוט מען?
- מע זוכט, וווּהין און ווי אַזוי צו פֿאָרן. דאָס זעלבע טו איך, כאָטש דאָס איז
אַ ביסל קעגן מײַן ווילן. דער זשורנאַל BEK ווערט בהדרגה אויסגעשעפּט, די
פֿריִקסטע מיטאַרבעטער פֿאָרן קיין ישׂראל, און מע דרוקט פּשוט איבער פֿון
ישׂראלישע רוסישע אויסגאַבעס, וואָס פֿאַרדריסט מיר שטאַרק.

איך האָב דיר שוין געשריבן וועגן דעם פֿאָרשלאָג פֿון גרשון ווײַנער צו
קומען צו אים אין בראַזיל. איך ווייס נאָך ניט דײַנע מיינונג וועגן דעם,
נאָר דאָס איז פֿאַר מיר די סאַמע רעאַלע דערווײַל מעגלעכקייט צו אַרבעטן
מיט דער ייִדישער ליטעראַטור. אַלץ ווײַל איך פֿאָרש". פֿון דוד פֿישמאַנס
בריוו, זײַנען מײַנע אויסזיכטן אין JTS ווײַט ניט קלאָרע. פֿונדעסטוועגן,
וויל איך דאָס ניט פֿאַרליִרן, און וויל אָפּגעבן אַפּליקאַציע אין מעמאָריאַלע
פֿונדאַציע פֿאַר ייִדישער קולטור, כּדי צו קריגן אַ שטיצע (די פֿאָרמולאַרן
האָט דוד פֿישמאַן מיר געשיקט). איך וויל פֿרעגן בײַ דיר עצה אין דעם
פּרט. אין דער אַפּליקאַציע דאַרף איך ענטפֿערן אויף עטלעכע פֿראַגעס. איך וויל
אָנווײַזן, אַז דו ביסט מײַן advisor, און אחוץ דעם דאַרף איך האָבן דרײַ רעקאָמענדאַציעס.
וואָס מיינסטו וועגן אַזעלכע מענטשן: דוד פֿישמאַן, מרדכי שעכטער, און עמעצער פֿון די
היגע - אײַזיק קראָפּניק, מיכאל טשלענאָוו אָדער מײַן לערער שמעון סאַנדלער? - אָדער
ס'איז בעסער בעטן דוב-בער קערלער? חוץ דעם, פֿרעגט זיך אַ פֿראַגע וועגן
דעם טיטל און abstract פֿון מײַנער דיסערטאַציע. איך ווייס ניט, אויף וויפֿל
מוז איך אײַנהאַלטן דאָס, וואָס איך'ל אָנשרײַבן אין דער אַפּליקאַציע.

איך וואָלט גענומען אַ "טעאָרעטישע" טעמע וועגן דער קעגנזײַטיקער באַציונג
צווישן דער ייִדישער ליטעראַטור און ווירקלעכקייט אין די יאָרן 1900 - 1939 (בערך).
דאָס הייסט, אַז איך וויל אויספֿאָרשן די ווירקונג פֿון די געזעלשאַפֿטלעכע,
קולטורעלע, פּאָליטישע באַוועגונגען אין פֿאַרשיידענע לענדער (פֿשא, ססס"ר,
פּוילן, ליטע, דײַטשלאַנד, רומעניע) אויף דעם ליטעראַרישן פּראָצעס
אין אונטערשיידלעכע לענדער, ווי אַזוי האָט די ליטעראַטור רעאַגירט אויף די
ענדערונגען - אין פֿאָרם, אין אינהאַלט. די מעטאָדאָלאָגיע און די

פּ.ס. איינעם לעצטן חודש באַקומען דײַן בריוו. ~~[illegible]~~ מיר פֿריִ"ז, איז מײַנס
אויסגעצייכנט אין דיסע ציינען אַ ביסל מער ממשותדיק ווי איך האָב געמיינט.
וואָס שייך ווײַנער, איך האָב אַליין אויך באַשלאָסן צו טאָן ווי דו עצהסט.
ז.ה. אויב פֿאָרן צו אים אין פֿאַל, אויב עסר [illegible] מיט איין וועט זיך ניט
באַקומען. אחוץ דעם, ווי איך ווייס, דער קלייבט אַוועקגעבן אַלע פּעניס אין
אַ פֿאַר יאָרן אַרום, און אַנשטאָט איך וועט קומען - כ'ווייס ס'איז ניט
נאָר אַ קלאָגע - וואָלט מאָרקלאָוויטש. (אגב, ער איז דער ווינשאַפֿטלעכער!
אַנטדעקער פֿאַר טשערנין און דאָסקאָווסקי). ~~[illegible]~~
און דעם לעצטן. אפֿשר דו קענסט דעם אַדרעס פֿון בנימין הרושטאַווסקי?
נאָך אַמאָל אַ דאַנק פֿאַר אַלץ און הצלחה
דײַן מישע קרוטיקאָ